HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

אחת שבועת העדות כו'. כין שנתחייב על שבועת העדות כין שנתחייב על שבועת הפקדון שכפר ונשבע על שקר: **ואפי'.** נתחייב על שבועת שוא שהוא רע לשמים עליה ולא לבריות אעפ"כ הוא נפסל על ידה לשבועה: **חוזרה שבועה למקומה.** בגמ' [מז.] מפרש לה: **כילד אלו ואלו נאין.** לב"ד לישבע שבועת שוא מציויסה לדיין בהו דאינו מתחקר: **ונתפו באגפיו.** תיק העשוי למעות: **ישבע בעל הבית.** (ג) [ד] שבועת היסת: **כל שהפירות בידו ידו על העליונה.** אריש"א פליג [ה] דקתני ישבע בעל הבית שנתן לו את הדינר ואתא רבי יהודה למימר אין לריך שבועה שאין דרך חנוני המוכר שלא בהקפה ליתן את הפירות עד שיקבל את הדינר: **מעות.** פרוטות של נחושת: **כשם שאמרו.** משנה היא במסכת כתובות (דף פז.) (ו) במוליאה שטר כתובתה ומודה שקבל מקצתה ונמצא שאין לסמוך על שטר כתובתה ואם טוענת בעל דנתקבלה כולה לא תפרע אלא בשבועה: **עד אחד מעידה בו' ומנכסים משועבדים ונפרעת שלא כפניו.** כולהו אכסם קיימי כשם שאין אחד מאלו נפרע אלא בשבועה כך היתומין לא יפרעו כו' וגמרא [לקמן מח.] מוקי ביתומים מן היתומים: **נפרעת שלא כפניו.** שאלא גט ממדינת הים: **שלא פקדנו אצל.** בשעת מיתה: **שאבן זה פרוע.** שלא אמר לנו קודם לכן: **שלא מלאנו בין שטרותיו.** שובר על שטר זה: **הרי זה נשבע.** שלא מצא שובר: **גמ' ונקח בעליו.** ריש"א דקתא שבועת ה' תהיה בין שניהם ולקח בעליו את השבועה ולא ישלם הנתבע שוב כלום: **הרי הלכתא ניהו.** בתמיה וכי הלכה למשה מסיני הם: **ומשום דהי חייו כו'.** בתמיה: **כי היכי דליתגרו ליה פועלים.** שאם ישבע הוא ויפסידו פועלים לא ימצא עוד פועלים למלאכתו שיגורו ממנו שהוא כופר בשכר פועליו: **כי היכי דליגריה נעל הבית.** שלא יתפדוהו בתובע שכרו אחר שקבלו: **נעב"ג על ריחיה אגר.** פועלים כשהוא לריך להם: **שביר נמי על ריחיה מיתגר.** שהוא לריך למזונות: **טרוד בפועליו הוא.** שנותן שכר לכמה פועלים וכשבור שנתן לזה: **וליתיב ליה בעדים.** יתקנו חכמים שלא יתן אדם שכר לפועל שלא בעדים ולא יבא לידי שבועה: **וליתיב ליה מעיקרא.** ליתקון רבנן שיתן אדם לפועליו שכרן שחרית עד שלא יתחילו במלאכה ואם תבע לערב לא יטול כלום ולא תהא שם שבועה: **שניהם רוצים בהקפה.** בעה"ב פעמים שאין מגיעות לו מעות שחרית ופועל שלא יוליא המעות עד הלילה לפרנסתו:

[ה] אחת שבועת העדות ואחת שבועת הפקדון [ו] ואפילו שבועת שוא היה אחד מהן משחק בקוביא ומלוה ברבית ומפריחי יונים וסוחרי שביעית שבנגדו נשבע ונוטל [ז] היו שניהן חשודין חזרה השבועה למקומה דברי רבי יוסי רבי מאיר אומר יחלוקו והחנוני על פנקסו כיצד [ח] לא שיאמר לו כתוב על פנקסי שאתה חייב לי מאתים זוז אלא [ט] אומר לו תן לבני סאתים חטין תן לפועלי [י] סלע מעות הוא אומר נתתי והן אומרים לא נטלנו הוא נשבע ונוטל והן נשבעין ונוטלין [יא] אמר בן גנם כיצד אלו ואלו באין לידי שבועת שוא אלא הוא נוטל [יב] שלא בשבועה והן נוטלין שלא בשבועה אמר לחנוני תן לי בדינר פירות ונתן לו אמר לו תן לי אותו דינר אמר לו נתתיו לך ונתתו באונפלי [יג] ישבע בעל הבית [יד] שנתן לו את הדינר אמר לו תן לי את הפירות אמר לו נתתים לך והולכתים לתוך ביתך [טו] ישבע חנוני [טז] רבי יהודה אומר כל שהפירות בידו ידו על העליונה אמר לשולחני תן לי בדינר מעות ונתן לו אמר לו תן לי את הדינר אמר לו נתתי לך ונתתו באונפלי [יח] ישבע בעל הבית נתן לו את הדינר אמר לו תן לי את המעות אמר לו נתתים לך והשלכת לתוך כיסך [יט] ישבע שולחני רבי יהודה אומר אין דרך שולחני ליתן איסר עד שיטול דינר כשם שאמרו [כ] הפוגמת כתובתה לא תפרע אלא בשבועה [כא] ועד אחד מעידה שהיא פרועה לא תפרע אלא בשבועה [כב] מנכסים משועבדים ומנכסי יתומים לא תפרע אלא בשבועה [כג] והנפרעת שלא בפניו לא תפרע אלא בשבועה [כד] וכן היתומים לא יפרעו אלא בשבועה [כה] שבועה שלא פקדנו אבא ולא אמר לנו אבא שלא מצינו בין שטרותיו של אבא ששטר זה פרוע ר' יוחנן בן ברוקה אומר אפי' נולד הבן לאחר מיתת האב הרי זה נשבע ונוטל [כו] א"ר שמעון בן גמליאל [כז] אם יש עדים שאמר האב בשעת מיתתו שטר זה אינו פרוע הוא נוטל שלא בשבועה [כח] ואלו [כט] נשבעין שלא בטענה השותפין והאריסין והאפוטרופין והאשה הנושאת והנותנת בתוך הבית ובן הבית אמר לו מה אתה טועניני רצוני שתשבע לי חייב [ל] חלקו השותפין והאריסין אין יכול להשביעו [לא] נתגלגל לו שבועה ממקום אחר מגלגלין עליו את הכל [לב] והשביעית משמטת את השבועה: **גמ'** כל הנשבעין שבתורה נשבעין ולא משלמין [לג] מנלן דאמר קרא [1] ולקח בעליו ולא ישלם מי שעליו לשלם לו שבועה: ואלו נשבעין ונוטלין כו': מאי שנא שביר דתקינו ליה רבנן דמשתבע ושקיל [לד] אמר רב יהודה אמר שמואל הלכות גדולות שנו כאן הלכות הני הלכתא נינהו אלא אימא תקנות גדולות שנו כאן גדולות מכלל דאיכא קטנות אלא אמר רב נחמן אמר שמואל תקנות קבועות שנו כאן עקרוה רבנן לשבועה מבעל הבית ושדיוה אשכיר משום כדי חייו דשכיר קנסינן ליה לבעל הבית בעל הבית גופיה ניחא ליה דמשתבע שכיר ושקיל כי היכי דאיתגרון ליה פועלין אדרבה שכיר ניחא ליה דלשתבע בעל הבית ונפקע כי היכי דליגריה בעל הבית בעה"ב על כורחיה אגר שכיר נמי על כורחיה מיתגר אלא בעה"ב טרוד בפועליו הוא וליתב ליה בלא שבועה כדי להפיס דעתו של בעה"ב וליתב ליה בעדים טריחא ליה מילתא וליתב ליה מעיקרא שניהן רוצין בהקפה אי

גדולות מכלל דאיכא קטנות. מימה דלא דייק הכי בפרק השולח (גיטין דף לו.) דאמר רשב"ג תקנה גדולה התקינו שיהיו העדים מפרסין שמותיהן בגיטין כו' ובהגהל קמא (ב"ק דף קג.) מ"ר אליעזר בר צדוק תקנה גדולה התקינו שאם היתה היליאה יתירה על הקרן כו' וי"ל דהתם קרי ליה גדולות לפי שהיה בה לורך גדול והכא דייק מדאמר שנו כאן: **עקרוה רבנן שבועה מבעל הבית.** אף על גב דכופר הכל פטור דלא נתקנה שבועת היסת עד בימי רב נחמן מ"מ על בעל הבית שייכא טפי ועוד דאפילו במודה במקצת שדיוה אשכיר:

בעל הבית טרוד בפועליו. ולא פלוג בין פועל אחד ליש לו פועלים הרבה ובירושלמי קאמר עפקיו מרובין: **וניתב** ליה בלא שבועה. וא"ת ולא יהא בדי של בעל הבית אלא כאיני יודע והניחא למ"ד בהגהל (ב"מ דף מ:) בדי עדיף אלא למ"ד לאו בדי עדיף אמאי וי"ל דהוי כמנה לי בידך והלה אומר איני יודע אם החזרתיו לך דחייב לב"ע כדמוכח בהגהל בתרא (ב"ק דף קיח.) וא"ת אכתי אמאי ניתיב ליה בלא שבועה וכי אי אפשר להיות בשום פעם שיהיה בדי שלו טוב דפעמים יהיה כדבריו הא בדי יהודה לא מיתייב אלא בהודאה במקצת וי"ל דהכי דרבי יהודה לא חשיב לגמרי כאיני יודע רבנן מיהא חשבי ליה כודאי שכח: **בדי להפיס דעתו של בעל הבית.** הכא ודאי שהוא עומד ולוח שפרע שייך תקנה כדי להפיס דעתו אבל בהיא דהגהל בתרא (שם) דקאמר איני יודע אם החזרתיו לך אין לריך לתקן:

(ד) דבוריס אלו שייכיס לקמן ע"ב) **אפילו** קצין נמי. וא"ת והא ה"ל כאיני יודע אם גזלתיך דפטרי רב נחמן ורבי יוחנן בהגהל בתרא (שם) ובהגהל (ב"מ דף מ:) וי"ל דהתם לא מודה מידי אבל הכא במודה במקצת ה"ל כמנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי אלא ג' וג' לא ידענא דאמרינן התם מתוך שאינו יכול לישבע משלם: **קציצה** ודאי מידבר דבירי אנשי. לא קאמר המע"ה ואי לא מייתי ראיה מפסיד אלא ישבע בעה"ב ויפסיד אומן כדאמר לקמן וא"ת ולישני ליה כגון שהכרו אלא בעדים ונאמן מתוך שיכול לומר לא שכרתיך מעולם כדאמרי' בסמוך וי"ל דשאני הכא דמודה במקצת לא היה יכול להעיז ולכפור הכל אי נמי דלקמן מוקי לה בשכרו בעדים דומיא דרישא:

מי

[1] א מיי' פ"ב מהלכות טוען הלכה ד סמג עשין לה טוש"ע חו"מ סימן לב סעיף ז:
ב מיי' פט"ו מהלכות מלוה הלכה ה סמג עשין לד טוש"ע חו"מ סימן לא סעיף א:
ח ג ד ה ו מיי' פ"כ מהל' מכירה הלכה ח ט סמג עשין פב טוש"ע חו"מ סימן לא סעיף ט:
ט ז מיי' פט"ו מהלכות לוה הלכה יד ופ"ד מהל' מלוה הלכה א' סמג עשין מח וסימן לה טוש"ע אה"ע סי' סו סעיף ז וטוש"ע חו"מ סימן פד סעיף א:
י ח מיי' פי"ד מהל' מלוה הלכה א ופט"ו מהלכות לוה הלכה טו סמג שם טור שו"ע אה"ע שם סעיף מ וטוש"ע חו"מ שם סעיף ה:
יא ט מיי' בהל' מלוה שם וכהלכות לוה שם הלכה כ סמג שם טור שו"ע אה"ע שם סעיף ט וטור שו"ע חו"מ סימן קיד סעיף ד:
יב י מיי' בהל' מלוה שם וכהל' לוה שם הלכה יט סמג שם טור שו"ע אה"ע שם סעיף ג וטור שו"ע חו"מ סימן קח סעיף יז:
יג כ מיי' בהל' מלוה שם וכהל' לוה שם הלכה טז סמג שם טור שו"ע אה"ע שם סעיף י וטוש"ע חו"מ סימן קו סעיף ג:
יד ל מ מיי' פי"ז מהל' מלוה הלכה ג ב סמג עשין לד לא טור שו"ע חו"מ סימן קח סעיף ה:
טו נ מיי' פ"ט מהלכות שותפין הלכה ג סמג עשין פב טוש"ע חו"מ סימן לג סעיף ג [וכרב אלפס עוד בכתובות פ"ג דף קיא.]:
טז ס ע מיי' שם הלכה ז סמג שם טור שו"ע שם סעיף ו:
יז פ מיי' פ"ט מהלכות שמיטין הלכה [ו] ז סמג עשין קמט טוש"ע חו"מ סימן סז סעיף ו:

מוסף רש"י

ויטול (ב"ק צו:). **ואלו נשבעין ונוטלין.** שמיקנו חכמים לשבע ולטול (כתובות פז:). **ושכנגדו חשוד על השבועה.** מי שהיה לו חבירו חייב שבועה והוא חשוד על השבועה, שנמצא שקרן בשבועתו, שכנגדו נשבע ונוטל (ב"ק קה:). **וחנוני על פנקסו.** שכותב בו הקפותיו, כך צווי פלוני לתת לפועלין ומתתי להם והם אומרים לא נטלנו, שיהם נשבעין ונוטלין שיתנו (כתובות פז:). **והוא** אומר לא נטלתי. והעדים ראו שיצא והכלים תחת כנפי עלמו ולא ידעו מה (שם). **לא שיאמר לו כתוב על פנקסי כו'.** אלא בזמן שיש רגלים לדבר, שבעל הבית מודה שאמר לו תן כו' (לקמן מז:). **תן לבני סאתים חטין.** ולא לשלם (ב"מ ב:). **תן לפועלי בסלע מעות.** שאני חייב בשכרם ועלי ליתן סלע (שם). הוא אומר נתתי כו'. ושניהם מוציאים את בעל הבית (שם). **הוא נשבע ונוטל כו'.** שניהם נשבעים ונוטלים מבעל הבית (שם) דאמר ליה (תוניי) פועלים לא מהימנו לי בשבועה את האמת מינהו, דלא אמרת לי בשהדי הב להו וכן פועלים אמרי ליה לא מהימנן לן תנוי

כשבועה (לקמן מז:). **כיצד אלו ואלו כו'.** אלו ואלו כאיש ב"ד על מנת לישבע אחד מהם לשוא, אלא שניהם נוטלין בלא שבועה (ב"מ ב:). **הפוגמת כתובתה.** כדמפרש ואזיל בתמיתין גופה (כתובות פז. ושם: הפוגמת כתובתה כילה, היתה כתובתה אלף זוז ואמר לה התקבלתי כתובתך והיא אומרת לא התקבלתי אלא מנה לא תפרע אלא בשבועה). מנכסים משועבדים כו' לא תפרע אלא בשבועה. משום דאי הוה נמי הלוה נוטלין בלא שבועה (שם). **ונפרעת שלא בפניו לא יפרעו אלא בשבועה.** דאי לא נוטלין בלא שבועה, אלא אם כן יפרעו לו בפניו, דאי לא נוטלין בלא שבועה לא